

Vergaderjaar 2022–2023

34 843

Seksuele intimidatie en geweld

Nr. 67

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP EN VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 januari 2023

Een samenleving waarin op een gelijkwaardige en respectvolle manier met elkaar wordt omgaan. Een samenleving waarin iedereen zich sociaal veilig voelt en verantwoordelijkheid neemt voor de sociale veiligheid van anderen. Waarin we elkaars grenzen en wensen herkennen, erkennen en respecteren. Dat is waar dit kabinet voor staat.

Voor seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld is in onze samenleving geen plaats. Het is een groot maatschappelijk probleem; de omvang van de problematiek is ons de afgelopen maanden weer pijnlijk duidelijk geworden. Ook de cijfers bevestigen de noodzaak tot actie. Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld brengen vaak ernstige en vaak langdurige gevolgen met zich mee. Het ontwricht levens, beïnvloedt gezinnen, vriendschappen, families, relaties, studies en carrières. Ook leidt het tot hoge maatschappelijke kosten. We zien en steunen als kabinet de slachtoffers die hun ervaringen durven te delen, omstanders die het gesprek hierover op gang brengen en de samenleving die oproept om in actie te komen.

Het kabinet is doordrongen van de ernst en urgentie van dit probleem en is daarom gestart met een intensieve en vernieuwde, brede aanpak. Een aanpak die het gesprek opent, voortbouwt op wat er in de samenleving gebeurt, goede ontwikkelingen ondersteunt en een doorbraak probeert te forceren. De aanstelling van Mariëtte Hamer in april jl. als onafhankelijk regeringscommissaris is een belangrijke stap in deze aanpak.

Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

Hierbij zenden wij u namens het kabinet het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. In dit actieprogramma staat hoe er onder onze regie binnen het kabinet de

komende drie jaren in samenwerking met tal van organisaties en betrokkenen wordt ingezet op het voorkomen, signaleren en opvolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

Het doel van het actieprogramma is om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld tegen te gaan. Het bij de wortels aanpakken van deze maatschappelijke problemen vereist een cultuurverandering. We realiseren ons dat een duurzame cultuurverandering een lange adem vraagt, maar dat is juist een reden om hier snel aan te beginnen en met prioriteit aan te werken. Dat doen we met dit actieprogramma. Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld zal niet van de ene op de andere dag verdwijnen. Daarom is een tweede belangrijk doel van dit actieprogramma het beperken van de schade van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld door het snel te signaleren en te stoppen, slachtoffers en hun omgeving steun en hulp te bieden en juist te handelen naar (vermoedelijke) plegers. Ook is er binnen het actieprogramma veel aandacht voor de rol van de omstander. We willen dat omstanders seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld beter leren herkennen, en weten wat ze moeten doen wanneer zij hiermee in aanraking komen. Bijvoorbeeld wanneer zij er getuige van zijn of als een slachtoffer of pleger ze in vertrouwen neemt.

Het actieprogramma is uitgewerkt aan de hand van vijf actielijnen die een stip op de horizon schetsen.

Actielijnen:

1. Er zijn gedeelde maatschappelijke waarden en normen over hoe we met elkaar om willen gaan in de samenleving
2. Wet- en regelgeving weerspiegelen de (veranderende) maatschappelijke normen
3. Organisaties hebben processen voor preventie, signalering en opvolging op orde
4. Iedereen herkent seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld en kan hierop reageren
5. Er is goede hulpverlening die makkelijk vindbaar is

Binnen de actielijnen wordt globaal ingezet op drie soorten maatregelen:

- maatregelen die de overheid zelf neemt, zoals scherpe normering via wetgeving;
- maatregelen waarbij een rol is weggelegd voor maatschappelijke sectoren en organisaties, waarin de overheid kan stimuleren en faciliteren; en
- maatregelen die alleen slagen als de samenleving als geheel er de schouders onder zet. Zoals het elkaar aanspreken op ongewenst gedrag en het steunen van slachtoffers.

Een maatschappelijk probleem oplossen kunnen wij als kabinet niet alleen. Daarom is er in het Nationaal Actieprogramma ook ruimte voor goede initiatieven uit de maatschappij. De aanpak is van ons allemaal, iedereen heeft een rol en kan daar ook nu al wat in betekenen. Het is van belang om continu met elkaar in gesprek te blijven over hoe we met elkaar om willen gaan en over hoe de maatschappij veiliger te maken is voor iedereen. Het kabinet zet met dit actieprogramma een eerste stap naar de noodzakelijke cultuurverandering en betreft daarin de hele samenleving.

We realiseren ons bovendien dat seksuele grensoverschrijding vaak samenhangt met andere vormen van geweld en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag. De aanpak hangt daarmee samen met verschillende andere aanpalende beleidsterreinen en activiteiten van de departementen, zoals bijvoorbeeld de aanpak van gender gerelateerd

geweld. Om de samenhang te bewaken, blijven we vanuit het actieprogramma in verbinding met deze ontwikkelingen.

Onderzoeken

Met deze brief bieden wij u tevens de prevalentie-monitor huiselijk geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag 2022 aan. Een inhoudelijke beleidsreactie hierop volgt in het eerste kwartaal van 2023. Ook ontvangt u het onderzoek «Waar ligt de grens? Onderzoek naar opvattingen over seksueel (grensoverschrijdend) gedrag onder jongeren en hun ouders/verzorgers». In het kader van het actieprogramma wordt opvolging gegeven aan de resultaten en aanbevelingen van dit onderzoek.

Rol regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

De regeringscommissaris heeft een adviserende rol (gevraagd en ongevraagd) richting dit kabinet bij de totstandkoming en uitvoering van het actieprogramma. Daarnaast is zij zelf actief in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Zij heeft bij uitstek een rol in het smeden van coalities in de samenleving, het verbinden van maatschappelijke partners aan het actieprogramma en het voeren van de aanpak van het kabinet met signalen en kennis uit de samenleving. Daarnaast fungeert zij als boegbeeld en aanjager van het maatschappelijk gesprek over hoe we met elkaar om willen gaan om seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld te voorkomen. In de bijlage treft u haar reflectie op het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

Tot slot

Voor het opstellen van dit actieprogramma hebben we gesprekken gevoerd met experts en betrokkenen en vele bronnen geraadpleegd. We waarderen ieders inzet om met het actieprogramma gezamenlijk vorm te geven.

Het actieprogramma is een belangrijke stap in het tegengaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, waarin we concrete maatregelen nemen. Tegelijkertijd staan we pas aan het begin en is er een lange adem nodig om de beoogde cultuurverandering te bereiken. Het actieprogramma blijft daarom in ontwikkeling, we kijken steeds of we op de goede weg zitten. Er is dus volop ruimte voor nieuwe ervaringen, ideeën en maatregelen.

De komende jaren blijven we waardevolle samenwerkingen aangaan en breiden we onze kennis en acties verder uit.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.H. Dijkgraaf

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
C.E.G. van Gennip